

Βρυξέλλες, 18.7.2017
COM(2017) 376 final

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ**

**Ενίσχυση της καινοτομίας στις περιφέρειες της Ευρώπης:
στρατηγικές για μια ανθεκτική, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη**

{SWD(2017) 264 final}

1. ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΗ ΜΕΤΑΒΑΣΗ ΓΙΑ ΤΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ ΤΗΣ ΕΕ

Η Ευρώπη ζει μια περίοδο καθοριστικών αλλαγών. Παγκοσμιοποίηση, αυτοματοποίηση, απεξάρτηση της οικονομίας από τον άνθρακα, αναδυόμενες και ψηφιακές τεχνολογίες: όλα αυτά επηρεάζουν την απασχόληση, τους βιομηχανικούς κλάδους, τα επιχειρηματικά μοντέλα, την οικονομία και την κοινωνία στο σύνολό της. Είναι απολύτως αναγκαίο να βοηθήσουμε τους Ευρωπαίους να προσαρμοστούν στις βαθιές αυτές αλλαγές και να βοηθήσουμε την οικονομία της ΕΕ να γίνει ανθεκτικότερη. Στο έγγραφο προβληματισμού για την τιθάσευση της παγκοσμιοποίησης¹, η Επιτροπή υπογράμμισε τις ευκαιρίες και τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι πολίτες και οι περιφέρειες της Ευρώπης. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να προβλέπουμε και να διαχειριζόμαστε τον εκσυγχρονισμό των υφιστάμενων οικονομικών και κοινωνικών δομών, έχοντας κατά νου ότι σήμερα, περισσότερο από ποτέ, τα τοπικά θέματα ανάγονται σε παγκόσμια, ενώ τα παγκόσμια καθίστανται τοπικά. Για τον σκοπό αυτό, η Ευρώπη χρειάζεται μακροπρόθεσμη στρατηγική, με δραστηριοποίηση σε όλα τα επίπεδα, η οποία να μπορεί να προκαλέσει μια ριζική στροφή στον τεχνολογικό, οικονομικό και χρηματοπιστωτικό τομέα.

Η ΕΕ μπορεί να διαδραματίσει ζωτικής σημασίας ρόλο για την υποστήριξη όλων των περιφερειών και των κρατών μελών στην προσπάθειά τους να ενεργοποιήσουν στο μέγιστο δυνατό βαθμό το δυναμικό τους για καινοτομία, ανταγωνιστικότητα, βιώσιμες θέσεις εργασίας και ανάπτυξη. Αυτός είναι και ο πυρήνας των διαφόρων πρωτοβουλιών που έχουν ήδη αναληφθεί από κανονιστικής πλευράς², καθώς και μέσω του Επενδυτικού Σχεδίου με σκοπό να δημιουργηθεί μια σταθερή δεξαμενή έργων τα οποία να συνδέονται με τις βασικές προτεραιότητες της ΕΕ. Επιπλέον, η Επιτροπή τα τελευταία χρόνια έχει ζητήσει από τις εθνικές και περιφερειακές αρχές να αναπτύξουν στρατηγικές έξυπνης εξειδίκευσης για την έρευνα και την καινοτομία³. Ο στόχος ήταν να ενθαρρυνθούν όλες οι ευρωπαϊκές περιφέρειες να προσδιορίσουν τα ειδικά ανταγωνιστικά τους πλεονεκτήματα, τα οποία να αποτελέσουν τη βάση για την ιεράρχηση των επενδύσεων στον τομέα της έρευνας και της καινοτομίας στο πλαίσιο της πολιτικής συνοχής κατά την περίοδο 2014-2020. Στη συνέχεια, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η Επιτροπή των Περιφερειών τόνισαν την ανάγκη περαιτέρω ανάπτυξης της προσέγγισης αυτής για να αυξηθεί το δυναμικό καινοτομίας όλων των περιφερειών⁴.

Με δεδομένη την ανάγκη να συνεργαστούμε σε όλα τα επίπεδα, από το τοπικό έως το ευρωπαϊκό, για να αντιμετωπίσουμε τις προκλήσεις αυτές και να βοηθήσουμε την

¹ Έγγραφο προβληματισμού της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την τιθάσευση της παγκοσμιοποίησης - COM(2017) 240 final.

² Οι 10 προτεραιότητες της Επιτροπής Juncker.

³ COM(2010) 553 final.

⁴ Συμπεράσματα του Συμβουλίου, της 10ης Ιουνίου 2016, με θέμα «Πολιτική συνοχής και, γενικότερα, Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία φιλικότερα προς την έρευνα και τη καινοτομία, έξυπνότερα και απλούστερα», ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, της 14ης Ιανουαρίου 2014, με θέμα «Ευφυής εξειδίκευση: δικτύωση κέντρων αριστείας για μια αποτελεσματική πολιτική συνοχής» [2013/2094(INI)], ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, της 13ης Σεπτεμβρίου 2016, σχετικά με την πολιτική συνοχής και τις στρατηγικές έρευνας και καινοτομίας για έξυπνη εξειδίκευση (RIS3) [2015/2278(INI)], γνωμοδότηση της Επιτροπής των Περιφερειών, της 22ας Μαρτίου 2017, με θέμα «Στρατηγικές έξυπνης εξειδίκευσης (RIS3): αντίκτυπος στις περιφέρειες και στη διαπεριφερειακή συνεργασία».

Ευρώπη να ευημερήσει στον σύγχρονο κόσμο⁵, η παρούσα ανακοίνωση, μαζί με το έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών που τη συνοδεύει, συμβάλλουν στην περαιτέρω ανάπτυξη της προσέγγισης για την έξυπνη εξειδίκευση, ενώ παράλληλα αντιμετωπίζουν τις ακόλουθες κύριες προκλήσεις:

- τόνωση του δυναμικού καινοτομίας και ανταγωνιστικότητας των ευρωπαϊκών περιφερειών, για να αποτελέσει τη βάση ενός μοντέλου αειφόρου ανάπτυξης·
- αύξηση της διαπεριφερειακής συνεργασίας, η οποία αποτελεί κεντρικό στοιχείο στις παγκοσμιοποιημένες οικονομίες·
- μεγαλύτερη επικέντρωση στις λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες και στις περιφέρειες οι οποίες βρίσκονται στο στάδιο της βιομηχανικής μετάβασης·
- βελτίωση και περαιτέρω ανάπτυξη της συνεργασίας σε όλες τις πολιτικές και τα προγράμματα της ΕΕ που στηρίζουν την καινοτομία.

Στο πλαίσιο αυτό, έχουν ξεκινήσει διάφορες πιλοτικές δράσεις, οι οποίες θα έχουν ως αποτέλεσμα την απόκτηση εμπειριών και μια πιο ανοικτή αντίληψη για την οικονομική ανάπτυξη και μεγέθυνση των ευρωπαϊκών περιφερειών. Απώτερος στόχος είναι να δοθεί σε όλες τις περιφέρειες της Ευρώπης η δυνατότητα να αναπτύξουν την έξυπνη εξειδίκευση ώστε να αξιοποιήσουν στο μέγιστο δυνατό βαθμό το δυναμικό τους για την τεχνολογική αλλαγή, την ψηφιοποίηση, την απεξάρτηση της οικονομίας από τον άνθρακα και τον εκσυγχρονισμό της βιομηχανίας.

2. ΕΞΥΠΝΗ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ: ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΕΣ ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ, ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ

Η προσέγγιση για την έξυπνη εξειδίκευση συμπεριελήφθη στην αναθεωρημένη πολιτική συνοχής για την περίοδο 2014-2020, η οποία σχεδιάστηκε για να μεγιστοποιήσει τον θετικό αντίκτυπο στην ανάπτυξη και στην απασχόληση.

Οι στρατηγικές έξυπνης εξειδίκευσης στόχο έχουν να δώσουν τη δυνατότητα στις περιφέρειες να μετατρέψουν τις ανάγκες τους, τα δυνατά τους σημεία και τα ανταγωνιστικά τους πλεονεκτήματα σε εμπορεύσιμα αγαθά και υπηρεσίες. Επιδιώκουν να δοθεί προτεραιότητα στις δημόσιες επενδύσεις στους τομείς της έρευνας και της καινοτομίας μέσω μιας προσέγγισης από τη βάση προς τα πάνω για τον οικονομικό μετασχηματισμό των περιφερειών, αξιοποιώντας τα ανταγωνιστικά τους πλεονεκτήματα και προωθώντας τις ευκαιρίες της αγοράς σε νέες διαπεριφερειακές και ευρωπαϊκές αξιακές αλυσίδες. Βοηθούν τις περιφέρειες να προβλέπουν, να σχεδιάζουν και να παρακολουθούν τη διαδικασία του οικονομικού τους εκσυγχρονισμού.

Τα κράτη μέλη και οι περιφέρειες έχουν αναπτύξει περισσότερες από 120 στρατηγικές έξυπνης εξειδίκευσης μέσω εταιρικών σχέσεων, μιας πολυεπίπεδης διακυβέρνησης και μιας προσέγγισης από τη βάση προς τα πάνω καθορίζοντας προτεραιότητες για τις επενδύσεις στους τομείς της έρευνας και της καινοτομίας για την περίοδο 2014-2020.

Κατά τη διάρκεια της περιόδου αυτής θα διατεθούν στις περιφέρειες περισσότερα από 40 δισ. EUR (περισσότερα από 65 δισ. EUR αν συνυπολογιστεί η εθνική συγχρηματοδότηση) από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης για τη χρηματοδότηση των εν λόγω προτεραιοτήτων. Συνολικά, η υποστήριξη της έρευνας, της

⁵ Από τον πρόλογο της έκδοσης «Η βιομηχανία στην Ευρώπη» (Φεβρουάριος 2017) του Προέδρου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Jean-Claude Juncker.

καινοτομίας και της επιχειρηματικότητας αναμένεται να βοηθήσει 15 000 επιχειρήσεις να εισαγάγουν νέα προϊόντα στην αγορά και 140 000 νεοφυείς επιχειρήσεις, καθώς και να δημιουργήσει 350 000 νέες θέσεις εργασίας έως το τέλος της περιόδου προγραμματισμού⁶. Επιπλέον, στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου έχει προγραμματιστεί η διάθεση 1,8 δισ. EUR για την ενίσχυση του ανθρώπινου δυναμικού στους τομείς της έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας. Κατά τη διαδικασία του σχεδιασμού των στρατηγικών αυτών προσδιορίστηκαν και χαρτογραφήθηκαν οι εθνικές, περιφερειακές και τοπικές προτεραιότητες⁷.

Παραδείγματα προτεραιοτήτων στις στρατηγικές έξυπνης εξειδίκευσης⁸:

- Στην περιφέρεια **Emilia-Romagna της Ιταλίας**, η περιφερειακή εταιρική σχέση έχει αναδείξει την υγεία και την ευημερία ως προτεραιότητα και συνδυάζει βασικές τεχνολογίες γενικής εφαρμογής με τη βιοϊατρική για την ανάπτυξη μοσχευμάτων και εμφυτευμάτων ακριβείας τα οποία είναι προσαρμοσμένα στις εκάστοτε ανάγκες.
- Στην περιφέρεια **Extremadura της Ισπανίας**, γεωργοί και ερευνητές αντιμετωπίζουν την αδυναμία κάλυψης της ζήτησης της αγοράς κατά την περίοδο αιχμής συμμετέχοντας σ' ένα ευρωπαϊκό δίκτυο το οποίο αναπτύσσει τη γεωργία υψηλής τεχνολογίας.
- Η περιφέρεια **Lapland της Φιλανδίας**, έφτασε να ηγείται στον τομέα της αξιοποίησης και εμπορικής εκμετάλλευσης φυσικών πόρων του Αρκτικού Κύκλου χάρη στην έξυπνη εξειδίκευση, ενώ παράλληλα συμβάλλει στην αειφόρο ανάπτυξη και στη δημιουργία θέσεων εργασίας.

Για να εξασφαλιστεί η αποτελεσματικότητα των επενδύσεων της περιφερειακής πολιτικής, οι στρατηγικές έξυπνης εξειδίκευσης πρέπει να εφαρμόζονται («εκ των προτέρων αιρεσιμότητα») πριν λάβουν τη στήριξη του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης για την έρευνα και την καινοτομία κατά την περίοδο 2014-2020.

Επιπλέον, για να υποστηρίξει τη διαδικασία, η Επιτροπή δημιούργησε την πλατφόρμα έξυπνης εξειδίκευσης⁹, η οποία, από το 2011, συμβουλεύει τα κράτη μέλη και τις περιφερειακές αρχές σχετικά με τον σχεδιασμό και την υλοποίηση των στρατηγικών τους για την έξυπνη εξειδίκευση. Η πλατφόρμα αποτελεί ένα μέσο για αμοιβαία μάθηση, συλλογή στοιχείων, ανάλυση και δικτύωση για 170 περίπου περιφέρειες της ΕΕ και 18 εθνικές κυβερνήσεις της ΕΕ.

Οι στρατηγικές αυτές συχνά περιλαμβάνουν παραδοσιακούς τομείς, όπως οι τομείς των γεωργικών προϊόντων διατροφής, της δασοκομίας, του τουρισμού και των κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων που εξελίσσονται μέσω της επαυξητικής καινοτομίας. Περιλαμβάνουν, επίσης, τομείς των οποίων οι δραστηριότητες συνδέονται με την ανάπτυξη βασικών τεχνολογιών γενικής εφαρμογής, την καινοτομία στις υπηρεσίες και λύσεις εξοικονόμησης πόρων στον τομέα της ενέργειας, των μεταφορών, του περιβάλλοντος, της κυκλικής οικονομίας, της υγείας και της νανοτεχνολογίας, που μπορούν να δημιουργήσουν εντελώς νέες αγορές και κλάδους. Η υλοποίηση των

⁶ Όπως προβλέπεται στα εθνικά ή περιφερειακά επιχειρησιακά προγράμματα για την περίοδο 2014-2020: <https://cohesiondata.ec.europa.eu/themes>.

⁷ Βάση δεδομένων EYE@RIS3: <http://s3platform.jrc.ec.europa.eu/eye-ris3>

⁸ Implementing Smart Specialisation Strategies-A Handbook. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, <http://s3platform.jrc.ec.europa.eu/s3-implementation-handbook>

⁹ <http://s3platform.jrc.ec.europa.eu/>

στρατηγικών με βάση μια συνεργατική διαδικασία διευκολύνει την καινοτομία που στηρίζεται στη ζήτηση και τις συλλογικές λύσεις.

Οι εν λόγω στρατηγικές αποτελούν ένα ισχυρό εργαλείο που συμβάλλει στη μεταφορά των ενωσιακών και εθνικών οριζόντιων πολιτικών και μέσων σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο δημιουργώντας συνδέσεις με ευρύτερα οικοσυστήματα καινοτομίας και ενθαρρύνοντας την ευρύτερη κοινωνική καινοτομία. Συμβάλλουν στο να γίνει η ευρωπαϊκή οικονομία ανταγωνιστικότερη και ανθεκτικότερη στην παγκοσμιοποίηση και στο να εξασφαλιστεί ότι παράγει τους αναγκαίους πόρους για τη δίκαιη κατανομή των ωφελών της.

3. ΒΑΣΙΚΕΣ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΠΟΜΕΝΑ ΒΗΜΑΤΑ: ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΟΥ ΒΑΣΙΖΕΤΑΙ ΣΤΗΝ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

Ενώ οι αξιολογήσεις, **οι οποίες προβλέπονται στους κανονισμούς για την κοινωνική συνοχή**, θα συμβάλουν στον προσδιορισμό των ισχυρών σημείων και των αδυναμιών της τρέχουσας προσέγγισης, είναι σαφές ότι οι στρατηγικές έξυπνης εξειδίκευσης έχουν συμβάλει ήδη σε μεγάλο βαθμό στον επαναπροσανατολισμό της πολιτικής συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης· το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα της Ευρώπης έγκειται στην ικανότητά της να προωθήσει νέα μοντέλα ανάπτυξης σε περιφερειακό επίπεδο, στοχεύοντας σε επενδύσεις σε καινοτόμους τομείς με σημαντικό δυναμικό ανάπτυξης και υψηλή προστιθέμενη αξία.

Για να επιτευχθεί ο στόχος αυτός έχουν προσδιοριστεί τέσσερις προκλήσεις οι οποίες πρέπει να αντιμετωπιστούν:

- περαιτέρω μεταρρύθμιση των συστημάτων έρευνας και καινοτομίας στο εσωτερικό των περιφερειών·
- αύξηση της συνεργασίας στον τομέα των επενδύσεων στην καινοτομία μεταξύ των περιφερειών·
- ενίσχυση της έρευνας και της καινοτομίας ως μοχλού ανάπτυξης στις λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες και στις περιφέρειες που βρίσκονται σε βιομηχανική μετάβαση·
- συντονισμός των συνεργειών και της συμπληρωματικότητας των πολιτικών και των μέσων της ΕΕ.

3.1. Περαιτέρω μεταρρύθμιση των συστημάτων έρευνας και καινοτομίας στο εσωτερικό των περιφερειών

Όπως αποδείχτηκε κατά τη διαδικασία του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου¹⁰, η αναθεώρηση των συστημάτων έρευνας και καινοτομίας έχει σαφή περιφερειακή διάσταση η οποία θα πρέπει να ενσωματώσει τρία οριζόντια στοιχεία: έρευνα και καινοτομία, βιομηχανικό μετασχηματισμό και χρηματοοικονομικά και επενδύσεις¹¹.

Ως προαπαιτούμενο για τις επενδύσεις στο πλαίσιο της πολιτικής συνοχής, η έξυπνη ειδίκευση έχει συμβάλει στην υλοποίηση μεταρρυθμίσεων στα μισά περίπου κράτη

¹⁰ Το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο είναι ένας κύκλος συντονισμού της οικονομικής και δημοσιονομικής πολιτικής στο εσωτερικό της ΕΕ. Αποτελεί μέρος του πλαισίου οικονομικής διακυβέρνησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

¹¹ Θεματικό δελτίο για το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο «Έρευνα και καινοτομία».
<https://rio.jrc.ec.europa.eu/en/library/european-semester-thematic-fiche-research-and-innovation>

μέλη¹² και έχει βοηθήσει στην αντιμετώπιση πολλών προκλήσεων στον τομέα της έρευνας και της καινοτομίας. Ωστόσο, σε ορισμένες περιπτώσεις, η μη ισορροπημένη συμμετοχή εκπροσώπων των διαφόρων τομέων, μεταξύ των οποίων των τομέων της έρευνας, της βιομηχανίας, της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, της δημόσιας διοίκησης και της κοινωνίας των πολιτών υπονόησε τις ευρύτερες προσπάθειες μεταρρύθμισης. Για τον λόγο αυτό, αποφασίστηκε οι στρατηγικές να επικεντρωθούν περισσότερο στην κατάργηση των στεγανών μεταξύ των διαφόρων διοικητικών φορέων και στη βελτίωση της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης.

Οι μεταρρυθμιστικές προσπάθειες πρέπει να εντατικοποιηθούν για να δημιουργηθεί ένα ευνοϊκότερο περιβάλλον για τις επιχειρήσεις και μια δημόσια διοίκηση αποτελεσματική και με μεγαλύτερη διαφάνεια με σκοπό τη διαμόρφωση της καινοτομίας και την αύξηση του δυναμισμού στις αγορές αγαθών και υπηρεσιών, καθώς και για τη βελτίωση των συνθηκών για τη δημιουργία και την ανάπτυξη νεοφυών επιχειρήσεων¹³. Παράλληλα, οι προσπάθειες αυτές θα πρέπει, επίσης, να ενθαρρύνουν τις επενδύσεις σε δεξιότητες και ανθρώπινο κεφάλαιο¹⁴ σύμφωνα με το σχέδιο για την τομεακή συνεργασία σχετικά με τις δεξιότητες¹⁵, το ανανεωμένο θεματολόγιο της ΕΕ για την τριτοβάθμια εκπαίδευση¹⁶, καθώς και την καλύτερη χρήση των συνεργατικών σχηματισμών και την υποστήριξη της πολιτικής για τις ΜΜΕ. Ο συνασπισμός για τις ψηφιακές δεξιότητες και τις θέσεις εργασίας¹⁷ μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στη διαδικασία αυτή, βοηθώντας την αγορά εργασίας σε όλη την ΕΕ να ανταποκριθεί στον ψηφιακό μετασχηματισμό. Συμπληρωματικά θα λειτουργήσει και ο διάλογος σχετικά με την αριστεία των συνεργατικών σχηματισμών¹⁸.

- Η Επιτροπή θα επιταχύνει τις προσπάθειές της για να θέσει στη διάθεση των εθνικών και περιφερειακών αρχών, κατόπιν αιτήματος και σε στενή συνεργασία με τα οικεία κράτη μέλη και περιφέρειες, τη διαθέσιμη στήριξη της ΕΕ για τη διευκόλυνση του σχεδιασμού, της υλοποίησης και της αξιολόγησης των μεταρρυθμίσεων της πολιτικής στους τομείς της έρευνας και της καινοτομίας.
- Η **πλατφόρμα έξυπνης εξειδίκευσης** εξακολουθεί να παρέχει υποστήριξη για την υλοποίηση των εθνικών και περιφερειακών στρατηγικών έξυπνης εξειδίκευσης. Επιπλέον, κατόπιν αιτήματος, ο **μηχανισμός υποστήριξης πολιτικής του προγράμματος «Ορίζοντας 2020»**, θα βοηθήσει τα κράτη μέλη να αντιμετωπίσουν τα εμπόδια που συναντούν τα συστήματά τους στους τομείς της έρευνας και της καινοτομίας, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που σχετίζονται με την αποτελεσματική εφαρμογή των στρατηγικών έξυπνης εξειδίκευσης.
- Επίσης, η **Υπηρεσία Στήριξης Διαρθρωτικών Μεταρρυθμίσεων**, η οποία λειτουργεί κατόπιν αιτήματος από τα κράτη μέλη, είναι διαθέσιμη για να βοηθήσει στον σχεδιασμό και στην εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων που μπορούν να βελτιώσουν το επιχειρηματικό περιβάλλον και την αγορά εργασίας, αλλά και να

¹² Μελέτη με τίτλο «Στήριξη των ΕΔΕΤ για την υλοποίηση των ειδικών ανά χώρα συστάσεων και των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων στα κράτη μέλη», 2017, Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

¹³ COM(2016) 733 final.

¹⁴ COM(2017) 90 final.

¹⁵ <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=en&pubId=7969>

¹⁶ COM(2017) 247 final.

¹⁷ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/digital-skills-jobs-coalition>

¹⁸ Ο διάλογος αυτός θα πραγματοποιηθεί κατά τη διάρκεια των συζητήσεων για την πολιτική σχετικά με τους συνεργατικούς σχηματισμούς στο επερχόμενο ευρωπαϊκό φόρουμ.

εφοδιάσουν τους ανθρώπους με τις κατάλληλες δεξιότητες, την εκπαίδευση και την κατάρτιση που απαιτεί η αγορά εργασίας του σήμερα και του αύριο¹⁹.

Για να μεγιστοποιηθεί η συμβολή των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων στην καινοτομία, τα κράτη μέλη καλούνται να ενισχύσουν τον διάλογο με όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη κατά τη διάρκεια της διαδικασίας του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, συμπεριλαμβανομένων των περιφερειών και των τοπικών αρχών. Θα πρέπει επίσης να υποστηρίξουν την υλοποίηση των προτεραιοτήτων που έχουν καθοριστεί στις στρατηγικές έξυπνης εξειδίκευσης, βελτιώνοντας την ποιότητα και τονίζοντας τον ανοικτό χαρακτήρα της έρευνας και του συστήματος τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, εξασφαλίζοντας ανταγωνιστική χρηματοδότηση της έρευνας, ενισχύοντας τη μεταφορά γνώσης, συνδέοντας την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση με συστήματα καινοτομίας και συμβάλλοντας στην ανάπτυξη των πληροφοριών δεξιοτήτων και της αντιστοίχισης δεξιοτήτων σύμφωνα με το νέο θεματολόγιο δεξιοτήτων²⁰.

3.2. Αύξηση της συνεργασίας στον τομέα των επενδύσεων στον τομέα της καινοτομίας μεταξύ των περιφερειών

Στρατηγικές έξυπνης εξειδίκευσης έχουν χρησιμοποιηθεί με στόχο την ανάπτυξη μιας αποτελεσματικότερης πολιτικής για την καινοτομία και την προώθηση της διαπεριφερειακής συνεργασίας σε νέες αξιακές αλυσίδες διασυνοριακού επιπέδου. Η διασύνδεση των φορέων έρευνας και καινοτομίας με τα ενδιαφερόμενα μέρη της βιομηχανίας συμβάλλει στην εκμετάλλευση της συμπληρωματικότητας κατά την ανάπτυξη προϊόντων και τον σχεδιασμό διαδικασιών. Αυτό θα συμβάλει στην οικοδόμηση και αναμόρφωση αξιακών αλυσίδων σε όλη την ΕΕ μέσω της ενθάρρυνσης της επενδυτικής συνέργειας ιδιωτικού και δημόσιου τομέα. Η δημιουργία μιας σταθερής δεξαμενής έργων η οποία να ανταποκρίνεται στις προσδιορισθείσες στρατηγικές προτεραιότητες θα πρέπει να αναπτυχθεί από όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη μαζί.

Επομένως, είναι αναγκαίο να αναπτυχθεί περαιτέρω η διαπεριφερειακή και διασυνοριακή διάσταση με τη δημιουργία διαπεριφερειακών επενδυτικών ευκαιριών, οι οποίες θα ευνοήσουν την αναβάθμιση της περιφερειακής και τοπικής καινοτομίας, όπως έχει ήδη ξεκινήσει να γίνεται στο πλαίσιο της ανακοίνωσης «Καθαρή ενέργεια για όλους τους Ευρωπαίους²¹».

Η ισχυρότερη, στρατηγική, διαπεριφερειακή συνεργασία και οι βιώσιμες διασυνδέσεις μεταξύ περιφερειακών οικοσυστημάτων με βάση τους τομείς προτεραιότητας για την έξυπνη εξειδίκευση μπορούν να αυξήσει την ανταγωνιστικότητα και την ανθεκτικότητα, όπως αποδεικνύει η πρωτοβουλία Vanguard.

Η πρωτοβουλία Vanguard για τη νέα ανάπτυξη μέσω της έξυπνης εξειδίκευσης βασίζεται στην πολιτική δέσμευση των περιφερειών να χρησιμοποιήσουν τις στρατηγικές τους για την έξυπνη εξειδίκευση με σκοπό να δώσουν ώθηση σε μια νέα ανάπτυξη μέσω μιας προσέγγισης από τη βάση προς τα πάνω για την επιχειρηματική καινοτομία και τη βιομηχανική ανανέωση στους τομείς προτεραιότητας της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τριάντα περιφέρειες συμμετέχουν σήμερα στην πρωτοβουλία αυτή.

Η πρωτοβουλία Vanguard επιδιώκει να δώσει το παράδειγμα με την ανάπτυξη της διαπεριφερειακής συνεργασίας και της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης για να βοηθήσει

¹⁹ Υπηρεσία Στήριξης Διαρθρωτικών Μεταρρυθμίσεων 2017-2020, κανονισμός (ΕΕ) 2017/825.

²⁰ COM(2016) 381 final.

²¹ COM(2016) 860 final.

τους περιφερειακούς συνεργατικούς σχηματισμούς και τα οικοσυστήματα να επικεντρωθούν στους τομείς προτεραιότητας για τους μετασχηματιζόμενους και τους νεοεμφανιζόμενους κλάδους. Οι περιφέρειες που συμμετέχουν στην πρωτοβουλία Vanguard επιδιώκουν να αξιοποιήσουν τα σημεία συμπληρωματικότητας που προσδιορίστηκαν στις στρατηγικές έξυπνης εξειδίκευσης για να αναπτύξουν συνεργατικούς σχηματισμούς και δίκτυα συνεργατικών σχηματισμών παγκοσμίου επιπέδου, ιδίως μέσω πιλοτικών έργων και μεγάλης κλίμακας συστημάτων επίδειξης.

Αυτό οδήγησε την Επιτροπή να συστήσει, με στήριξη από την πλατφόρμα έξυπνης εξειδίκευσης, **θεματικές πλατφόρμες** σχετικά με τον βιομηχανικό εκσυγχρονισμό, την ενέργεια, και τα γεωργικά προϊόντα διατροφής, για να βοηθήσει τις περιφέρειες να συνεργαστούν επί των προτεραιοτήτων τους για την έξυπνη ειδικευση, εξασφαλίζοντας τη συμμετοχή φορέων χάραξης πολιτικής, ερευνητών, επιχειρήσεων, συνεργατικών σχηματισμών και της κοινωνίας των πολιτών²². Οι πλατφόρμες αυτές προσφέρουν στους φορείς χάραξης πολιτικής σε ενωσιακό, εθνικό και περιφερειακό επίπεδο τη μοναδική ευκαιρία να ανταλλάξουν εμπειρίες σχετικά με τις εν λόγω προτεραιότητες σε περιφερειακό πλαίσιο, όπου η αλλαγή γίνεται περισσότερο αισθητή.

Στις θεματικές πλατφόρμες έξυπνης εξειδίκευσης συνεργάζονται 100 περιφέρειες σε 17 διαπεριφερειακές εταιρικές σχέσεις μέχρι σήμερα σε κοινά θέματα για τη διαμόρφωση της καινοτομίας, τις διασυνδέσεις αξιακών αλυσίδων και την ανάπτυξη κοινών επενδύσεων, με στήριξη από τις υπηρεσίες της Επιτροπής:

- Η **πλατφόρμα για τον βιομηχανικό εκσυγχρονισμό** περιλαμβάνει εταιρικές σχέσεις για την προηγμένη μεταποίηση, τη βιώσιμη μεταποίηση, τη βιοοικονομία, την εκτύπωση 3D, τις ιατρικές τεχνολογίες, τα καινοτόμα κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα, τη βιομηχανία 4.0, τον αθλητισμό και τα νέα νανο-ενισχυμένα προϊόντα.
- Η **πλατφόρμα για την ενέργεια** περιλαμβάνει εταιρικές σχέσεις για τη βιοενέργεια, τις θαλάσσιες ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, τα έξυπνα δίκτυα, την ηλιακή ενέργεια και τα βιώσιμα κτίρια.
- Η **πλατφόρμα για τα γεωργικά προϊόντα διατροφής** περιλαμβάνει εταιρικές σχέσεις για τη γεωργία υψηλής τεχνολογίας, την ιχθυοαλιεία, τη βιοοικονομία και τα γεωργικά προϊόντα διατροφής σε συνδυασμό με τα έξυπνα ηλεκτρονικά συστήματα.

Είναι αναγκαίο να καταβληθούν περισσότερες προσπάθειες για να ενσωματωθούν κι άλλες μεγάλες ευρωπαϊκές πρωτοβουλίες στις πλατφόρμες αυτές και στις εταιρικές τους σχέσεις με τις περιφέρειες, ώστε να γίνει πιο εύκολη η εμπορική εκμετάλλευση, να κλιμακωθούν τα διαπεριφερειακά έργα καινοτομίας και να υπάρξουν κίνητρα για κοινές επιχειρηματικές επενδύσεις. Οι θεματικές πλατφόρμες έξυπνης εξειδίκευσης θα πρέπει επίσης να χρησιμοποιηθούν για την εμπάθυνση της συνεργασίας ανάμεσα στις λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες, τις περιφέρειες που βρίσκονται σε βιομηχανική μετάβαση και τις πιο προηγμένες περιφέρειες, ώστε να διευκολυνθεί η βιομηχανική και τεχνολογική τους μετάβαση.

²² Βλ. το συνοδευτικό έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής για περισσότερες λεπτομέρειες σχετικά με τις περιφερειακές εταιρικές σχέσεις που έχουν ήδη συναφθεί.

- Η Επιτροπή θα θέσει σε εφαρμογή μέχρι τα τέλη του 2017, σε στενή συνεργασία με τα οικεία κράτη μέλη, μια **πilotική δράση** για τη στενή συνεργασία με πέντε έως δέκα θεματικές εταιρικές σχέσεις που εκπροσωπούν φορείς χάραξης πολιτικής, ερευνητές, επιχειρήσεις και άλλους φορείς καινοτομίας. Τη στήριξη για την ανάπτυξη της pilotικής δράσης θα την προσφέρει το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης.
- Ο στόχος θα είναι η δοκιμή προσεγγίσεων για την εμπορική εκμετάλλευση και την **κλιμάκωση διαπεριφερειακών έργων καινοτομίας** τα οποία διαθέτουν το δυναμικό να ενθαρρύνουν την ανάπτυξη των ευρωπαϊκών αξιακών αλυσίδων. Οι εταιρικές αυτές σχέσεις θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν τους τομείς της προηγμένης μεταποίησης και της βιομηχανίας 4.0, της βιοοικονομίας, των μαζικών δεδομένων, της ενέργειας, της μετάβασης σε χαμηλά επίπεδα ανθρακούχων εκπομπών, της καθαρής και συνδεδεμένης κινητικότητας, της υγείας, της κυβερνοασφάλειας, των υδάτων και της καινοτομίας σε παραδοσιακούς τομείς. Οι εργασίες αυτές θα βασιστούν στη στενή συνεργασία των υπηρεσιών της Επιτροπής με τις εταιρικές σχέσεις που αναπτύσσονται στο πλαίσιο των θεματικών πλατφορμών έξυπνης εξειδίκευσης, και στις σχετικές πρωτοβουλίες της ΕΕ για την καινοτομία²³.

Τα κράτη μέλη και οι περιφέρειες, με τη στήριξη της Επιτροπής, θα πρέπει να βασιστούν σε συνεργατικούς σχηματισμούς και στις κοινότητες γνώσης και καινοτομίας (ΚΓΚ) του Ευρωπαϊκού Ινστιτούτου Καινοτομίας και Τεχνολογίας για την ανάπτυξη μιας δεξαμενής επενδύσεων για έργα τα οποία προσφέρονται για στήριξη από τα χρηματοδοτικά μέσα, ιδίως από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Στρατηγικών Επενδύσεων, συμβάλλοντας έτσι στην προσέλκυση ιδιωτικών επενδύσεων με τη στήριξη καινοτόμων έργων τα οποία ενδέχεται να χρειάζονται κάλυψη κίνδυνου.

Τα έργα μικρής κλίμακας μπορούν να ομαδοποιούνται σε επενδυτικές πλατφόρμες, συνδυάζοντας διαφορετικά ταμεία της ΕΕ κατά τον αποτελεσματικότερο δυνατό τρόπο και εμπλέκοντας τον ιδιωτικό τομέα, όπου απαιτείται.

3.3. Ενίσχυση της έρευνας και της καινοτομίας ως μοχλού ανάπτυξης στις λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες και στις περιφέρειες που βρίσκονται σε βιομηχανική μετάβαση

Οι λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν εμπόδια που συνδέονται με τον κατακερματισμό και τη βιωσιμότητα των υποδομών έρευνας και καινοτομίας και συχνά αντιμετωπίζουν δυσκολίες στη δημιουργία ευνοϊκού για την καινοτομία θεσμικού και νομικού περιβάλλοντος²⁴. Παρόλο που η έξυπνη εξειδίκευση αφορά όλες τις περιφέρειες, οι λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες απαιτούν ιδιαίτερη προσοχή όσον αφορά το ανθρώπινο δυναμικό, την ανάπτυξη δεξιοτήτων και μια πιο ολοκληρωμένη διαδικασία καινοτομίας. Οι φορείς καινοτομίας στις λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες πολλές φορές δεν έχουν την κατάλληλη σύνδεση με την ευρύτερη κοινότητα του τομέα έρευνας και καινοτομίας και τις παγκόσμιες αξιακές αλυσίδες.

²³ Π.χ. τις εταιρικές σχέσεις δημόσιου και ιδιωτικού τομέα σχετικά με τη βιοοικονομία, την προηγμένη μεταποίηση, καθώς και τις νέες ενεργειακές τεχνολογίες που υποστηρίζονται στο πλαίσιο του προγράμματος «Ορίζοντας 2020».

²⁴ SWD(2017) 132 final.

Περιφέρειες που βρίσκονται σε βιομηχανική μετάβαση αντιμετωπίζουν ιδιαίτερες προκλήσεις, κυρίως όταν αυτή συνδέεται με την έλλειψη κατάλληλης βάσης δεξιοτήτων, υψηλό κόστος εργασίας ανά μονάδα προϊόντος και αποβιομηχάνιση. Οι περιφέρειες αυτές μπορεί να αδυνατούν να προσελκύσουν επαρκείς εξωπεριφερειακές επενδύσεις για να ενθαρρύνουν την καινοτομία μέσω της ανάπτυξης νέων αλυσίδων εφοδιασμού, και επαρκείς εμπορικές δομές έρευνας και επιχειρήσεις που θα μπορούσαν να αποτελέσουν τη βάση για έναν ευρύ βιομηχανικό εκσυγχρονισμό. Μπορεί, επίσης, να παρουσιάζουν αδυναμίες όσον αφορά την ικανότητα αξιοποίησης των χρηματοδοτικών ευκαιριών που προσφέρουν τα διαθέσιμα μέσα στο πλαίσιο των ευρωπαϊκών προγραμμάτων έρευνας και καινοτομίας και ανταγωνιστικότητας της βιομηχανίας²⁵, ενώ δεν λαμβάνουν το επίπεδο υποστήριξης που αναλογεί στις λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες στο πλαίσιο της πολιτικής συνοχής.

Ως εκ τούτου, η διαρκής στήριξη για την αμοιβαία μάθηση είναι απαραίτητη. Η Επιτροπή έχει προσφέρει στήριξη μέσω της πρόσβασης σε ανεξάρτητους εμπειρογνώμονες, με το εργαλείο TAIEX Peer 2 Peer²⁶ και την πλατφόρμα έξυπνης εξειδίκευσης²⁷. Έτσι, οι περιφέρειες μπόρεσαν να εφαρμόσουν βέλτιστες πρακτικές, πρότυπα αναφοράς για τις δομές τους σε σύγκριση με παγκόσμια πρότυπα, να καταγράψουν την πολυμορφία της έρευνας και τις δυνατότητες και συμπληρωματικότητες της καινοτομίας στις περιφέρειες της ΕΕ και να αντιμετωπίσουν τις αδυναμίες τους.

Η επένδυση σε ανθρώπινο δυναμικό και στην ανάπτυξη δεξιοτήτων, π.χ. στον τομέα των ΤΠΕ, για τη στήριξη της δημιουργίας επιχειρήσεων, της ηλεκτρονικής δικαιοσύνης και της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης, παρέχεται μέσω του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου σύμφωνα με το νέο θεματολόγιο δεξιοτήτων. Το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο υποστηρίζει, επίσης, τις λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες για τον εκσυγχρονισμό της διοίκησής τους με στόχο τις μεταρρυθμίσεις, την καλύτερη κανονιστική ρύθμιση και τη χρηστή διακυβέρνηση.

Η ανάγκη για την εξάπλωση της αριστείας και τη διεύρυνση της συμμετοχής έχει υποστηριχθεί μέσω των ομαδικών επιχειρησιακών δράσεων, των δράσεων αδελφοποίησης, των πανεπιστημιακών εδρών του Ευρωπαϊκού Χώρου Έρευνας και των δράσεων COST²⁸ στο πλαίσιο του προγράμματος «Ορίζοντας 2020», καθώς και μέσω του έργου «κλίμακα αριστείας»²⁹. Επιπλέον, το έργο «Περιφέρειες που παρουσιάζουν καθυστέρηση»³⁰ παρέχει στοχευμένη στήριξη στο πλαίσιο της πολιτικής συνοχής στις λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες για να εφαρμόσουν την έξυπνη ειδικευση μέσω μέτρων για την ανάπτυξη ικανοτήτων, τη διοικητική μεταρρύθμιση και την ενίσχυση της παρακολούθησης και της αξιολόγησης.

Στο πλαίσιο του έργου της σχετικά με τις περιφέρειες που παρουσιάζουν καθυστέρηση, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και οι εμπειρογνώμονες της Παγκόσμιας Τράπεζας μαζί με τις

²⁵ Ορίζοντας 2020 και COSME — Το ευρωπαϊκό πρόγραμμα για τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις.

²⁶ http://ec.europa.eu/regional_policy/index.cfm/en/policy/how/improving-investment/taieux-regio-peer-2-peer/

²⁷ <http://s3platform.jrc.ec.europa.eu/>

²⁸ Το 1 % περίπου του προϋπολογισμού του προγράμματος «Ορίζοντας 2020» διατίθεται για την εν λόγω στήριξη των χωρών με χαμηλότερη ένταση έρευνας - <https://ec.europa.eu/research/regions/index.cfm?pg=widening>. Το COST στηρίζει δίκτυα ερευνητών με έμφαση στους ερευνητές από χώρες με χαμηλότερη ένταση έρευνας.

²⁹ <http://s3platform.jrc.ec.europa.eu/stairway-to-excellence>

³⁰ <http://s3platform.jrc.ec.europa.eu/ris3-in-lagging-regions>

πολωνικές εθνικές και τοπικές αρχές εργάστηκαν την περασμένη χρονιά για την εξεύρεση λύσεων σχετικά με την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης στις περιφέρειες χαμηλού εισοδήματος Podkarpackie και Świętokrzyskie της ανατολικής Πολωνίας. Οι δράσεις περιλαμβάνουν τη μεταβίβαση γνώσεων από τον ακαδημαϊκό χώρο στις τοπικές επιχειρήσεις, π.χ. στην αεροναυπηγική βιομηχανία της περιφέρειας Podkarpackie, την αναβάθμιση του περιβάλλοντος για τις επιχειρήσεις στην περιφέρεια και τη βελτίωση των δεξιοτήτων του τοπικού εργατικού δυναμικού.

Το Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο Καινοτομίας και Τεχνολογίας, μέσω του σχεδίου του για την περιφερειακή καινοτομία, συμβάλλει στην περαιτέρω διεύρυνση της συμμετοχής³¹. Τέλος, η ανάπτυξη ενός πανευρωπαϊκού δικτύου κόμβων ψηφιακής καινοτομίας³² και άλλων υποδομών έρευνας και καινοτομίας θα βοηθήσουν τις ΜΜΕ να διαχειριστούν τον ψηφιακό μετασχηματισμό τους.

Τα στοχευμένα μέτρα πολιτικής μπορούν να συμβάλουν αφενός στην αντιμετώπιση των ιδιαίτερων αναγκών των εν λόγω περιοχών και αφετέρου στην επιτυχημένη εφαρμογή των στρατηγικών τους για την έξυπνη εξειδίκευση, έχοντας ως επίκεντρο την αμοιβαία μάθηση και την ανταλλαγή ορθών πρακτικών στην εφαρμογή της πολιτικής για την καινοτομία, στη διαχείριση και στην παρακολούθηση.

Έως το τέλος του 2017 και σε στενή συνεργασία με τα οικεία κράτη μέλη, η Επιτροπή θα θέσει σε εφαρμογή μια **πilotική δράση** στην οποία θα συμμετέχει δοκιμαστικά ένας μικρός αριθμός περιφερειών, οι οποίες έχουν εκδηλώσει το ενδιαφέρον τους να εργαστούν, η καθεμιά με βάση τη δική της στρατηγική έξυπνης εξειδίκευσης, για την προώθηση της καινοτομίας ευρείας βάσης με σκοπό την αντιμετώπιση των προκλήσεων της **βιομηχανικής μετάβασης**. Η δράση αυτή θα επιδιώξει να διευκολύνει τη συνδυασμένη χρήση των υφιστάμενων μέσων και προγραμμάτων της ΕΕ που διαχειρίζεται η Επιτροπή και των πόρων που είναι διαθέσιμοι από την πολιτική συνοχής, με στόχο την επιτάχυνση της υιοθέτησης της καινοτομίας, την άρση των εμποδίων για τις επενδύσεις και τη διευκόλυνση της επανακατάρτισης και της προετοιμασίας για τις βιομηχανικές και κοινωνικές αλλαγές. Στήριξη για την ανάπτυξη της πειραματικής δράσης θα δοθεί από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης με στοχοθετημένη συμβουλευτική στήριξη από το Ευρωπαϊκό Παρατηρητήριο για τους συνεργατικούς σχηματισμούς και τις βιομηχανικές αλλαγές.

Τα κράτη μέλη, με τη στήριξη της Επιτροπής, θα πρέπει να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικότερα τις ανάγκες των λιγότερο αναπτυγμένων περιφερειών επικεντρώνοντας περισσότερο τις προσπάθειές τους στην ευρείας βάσης, ανοικτή καινοτομία, στη νέα συνεργατική διακυβέρνηση, στις νέες διαπεριφερειακές εταιρικές σχέσεις, στην ανάπτυξη ικανοτήτων για την απορρόφηση των νέων τεχνολογιών, στη σύνδεση της τοπικής οικονομίας με την έρευνα παγκόσμιου επιπέδου και στη διεύρυνση της συμμετοχής στα παγκόσμια δίκτυα καινοτομίας.

³¹ <https://eit.europa.eu/activities/outreach/eit-regional-innovation-scheme-ris>. Επιπλέον, το έργο «Η τριτοβάθμια εκπαίδευση για την έξυπνη ειδίκευση» παρέχει συμβουλές στις περιφέρειες σχετικά με τους τρόπους με τους οποίους μπορούν να βελτιώσουν τη συμμετοχή των ιδρυμάτων τους της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης - <http://s3platform.jrc.ec.europa.eu/hess>

³² <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/digital-innovation-hubs>

3.4. Συντονισμός των συνεργειών και της συμπληρωματικότητας των πολιτικών και των μέσων της ΕΕ

Σήμερα, υπάρχουν πολλά περιφερειακά, εθνικά και ευρωπαϊκά προγράμματα και μέσα για την ενθάρρυνση της καινοτομίας, της ανάπτυξης και της δημιουργίας θέσεων εργασίας ή για την προώθηση της διαπεριφερειακής συνεργασίας³³. Η καλύτερη διασύνδεση των εν λόγω πολιτικών και μέσων σε διάφορα επίπεδα διακυβέρνησης είναι απαραίτητη για να αυξηθεί η συνεισφορά τους στην προώθηση των ευρωπαϊκών προτεραιοτήτων. Επομένως, υπάρχει ανάγκη να αξιοποιηθούν πλήρως οι συνέργειες και να αναπτυχθεί η συμπληρωματικότητα μεταξύ των ταμείων της ΕΕ για να αποφέρουν ουσιαστικές επενδύσεις τα μέτρα για την έρευνα και την καινοτομία, την πολιτική συνοχής και την ανταγωνιστικότητα της βιομηχανίας. Η έξυπνη εξειδίκευση παρέχει ένα στρατηγικό πλαίσιο για την ανάπτυξη της εν λόγω συμπληρωματικότητας³⁴.

Για να επιτευχθεί αυτό, η Επιτροπή έχει ήδη προτείνει ένα ευρύ φάσμα μέτρων στο πλαίσιο των προτάσεων για το πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο για την περίοδο 2014-2020³⁵.

Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Στρατηγικών Επενδύσεων (ΕΤΣΕ), το πρόγραμμα «Ορίζοντας 2020» και η πολιτική συνοχής επιτρέπουν τον συνδυασμό πόρων σε ένα ενιαίο έργο. Οι κανονισμοί για το πρόγραμμα «Ορίζοντας 2020» και την πολιτική συνοχής έχουν εναρμονισμένους κανόνες για τις απλουστευμένες επιλογές κόστους και έχουν αυξήσει τη δυνατότητα διάθεσης μεγαλύτερου μέρους από τη χρηματοδότηση της πολιτικής συνοχής εκτός των περιοχών προγράμματος. Η Επιτροπή δημοσίευσε, επίσης, κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τον συνδυασμό του Ευρωπαϊκού Ταμείου Στρατηγικών Επενδύσεων με τα κονδύλια της πολιτικής συνοχής.

Η Επιτροπή έχει δρομολογήσει μια σειρά πρωτοβουλιών (όπως η «Κλίμακα αριστείας» και η «Σφραγίδα αριστείας») και έχει εκδώσει οδηγίες για την ενθάρρυνση και τη διευκόλυνση των συνεργειών³⁶ μεταξύ των διαφόρων μέσων πολιτικής. Πρότείνει την περαιτέρω απλούστευση για να γίνει ευκολότερος, ο περίπλοκος σήμερα, συνδυασμός της χρηματοδότησης από το πρόγραμμα «Ορίζοντας 2020» και από την πολιτική συνοχής³⁷.

Το πιλοτικό έργο «Κλίμακα αριστείας» συμβάλλει στη μείωση του χάσματος καινοτομίας μεταξύ των περιφερειών της ΕΕ, στηρίζοντας την εφαρμογή των στρατηγικών έξυπνης ειδίκευσης, με την ανάπτυξη και την αξιοποίηση της συμπληρωματικότητας μεταξύ της πολιτικής συνοχής, του προγράμματος «Ορίζοντας 2020» και άλλων χρηματοδοτικών προγραμμάτων της ΕΕ. Η πρωτοβουλία «Σφραγίδα

³³ Στα μέσα για την προώθηση της συνεργασίας μεταξύ περιφερειών και κρατών περιλαμβάνονται: Οι κοινές πρωτοβουλίες τεχνολογίας και προγραμματισμού και οι συμβατικές εταιρικές σχέσεις δημόσιου και ιδιωτικού τομέα στο πλαίσιο του προγράμματος «Ορίζοντας 2020», το Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο Καινοτομίας και Τεχνολογίας, οι κοινότητες γνώσης και καινοτομίας, οι συμμαχίες γνώσης και οι τομεακές συμμαχίες δεξιοτήτων στο πλαίσιο του προγράμματος Erasmus+, οι ευρωπαϊκές στρατηγικές συμπράξεις συνεργατικών σχηματισμών, το δίκτυο «Enterprise Europe Network», οι ευρωπαϊκές συμπράξεις καινοτομίας, το δίκτυο «Start Up Regions Network», το πρόγραμμα Interreg.

³⁴ Μέσω «ανάντη ενεργειών» για την προετοιμασία της συμμετοχής των ενδιαφερομένων μερών στο πρόγραμμα «Ορίζοντας 2020» και «κατάντη ενεργειών» για την αξιοποίηση και τη διάδοση των αποτελεσμάτων έρευνας και καινοτομίας που προκύπτουν από το πρόγραμμα «Ορίζοντας 2020» και προηγούμενα προγράμματα, παράρτημα 1 του κανονισμού περί κοινών διατάξεων (ΕΕ) αριθ. Νο1303/2013.

³⁵ COM(2011) 500 final.

³⁶ http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/guides/synergy/synergies_en.pdf

³⁷ COM(2016) 605 final.

Αριστείας» βοηθά τις ΜΜΕ να βρουν εναλλακτική χρηματοδότηση στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης ή από άλλες πηγές για τις ιδέες τους σχετικά με καινοτόμα έργα που αξιολογήθηκαν ως άριστες στο πλαίσιο του προγράμματος «Ορίζοντας 2020», αλλά η υποστήριξή τους δεν ήταν δυνατή λόγω περιορισμένων πόρων.

Οι απεσταλμένοι επενδύσεων της Επιτροπής μπορούν να παρέχουν στα κράτη μέλη επιτόπου στήριξη³⁸ για τις δημόσιες αρχές και τους φορείς υλοποίησης, προκειμένου να δημιουργηθεί μια σταθερή δεξαμενή έργων που θα μεγιστοποιήσει τον αντίκτυπο των ταμείων της ΕΕ, με βάση την εμπειρία του Ευρωπαϊκού Κόμβου Επενδυτικών Συμβουλών³⁹.

Τα στοιχεία δείχνουν ότι έχει βελτιωθεί ο συντονισμός στο επίπεδο των προγραμμάτων της πολιτικής συνοχής⁴⁰ όσον αφορά τη στρατηγική διαχείριση των επενδύσεων στον τομέα της έρευνας και της καινοτομίας. Ωστόσο, σε επίπεδο έργου υπάρχει ακόμη ανάγκη για μεγαλύτερη σαφήνεια όσον αφορά τους ρόλους, τις αρμοδιότητες και τον συντονισμό, ιδίως σε σχέση με τους κανόνες επιλεξιμότητας, τις δημόσιες συμβάσεις και τις κρατικές ενισχύσεις, καθώς και με τα διακρατικά έργα⁴¹.

- Η Επιτροπή θα συνεχίσει να εργάζεται σε στενή συνεργασία με τις εθνικές και περιφερειακές αρχές για την αντιμετώπιση της πολυπλοκότητας που χαρακτηρίζει τη συνδυασμένη χρήση των διαφόρων μέσων της ΕΕ ώστε να μεγιστοποιηθούν οι επενδύσεις σε έργα που στοχεύουν στην έρευνα και στην καινοτομία, στην ανταγωνιστικότητα και στην παραγωγικότητα. Με τη βοήθεια των απεσταλμένων επενδύσεων επιτόπου και μέσω του Ευρωπαϊκού Κόμβου Επενδυτικών Συμβουλών, η Επιτροπή θα παρέχει τη βοήθειά της με σκοπό τη μεγαλύτερη δυνατή κινητοποίηση κεφαλαίων από τον ιδιωτικό τομέα.
- Η Επιτροπή θα συνεχίσει να συνεργάζεται στενά με τις εθνικές και τις περιφερειακές αρχές και για να διευκολύνει και να αποσαφηνίσει τη συνδυασμένη χρήση των διαφόρων ταμείων σε σχέση με τους κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις, τις δημόσιες συμβάσεις και τη διαπεριφερειακή συνεργασία.
- Η Επιτροπή θα εξετάσει τις δυνατότητες για την παροχή βοήθειας επιτόπου μέσω των ειδικών απεσταλμένων επενδύσεων. Για τους τοπικούς ενδιαφερόμενους φορείς οι εν λόγω απεσταλμένοι θα λειτουργούν ως ένα πρώτο σημείο επαφής, προκειμένου να μεγιστοποιηθεί ο αντίκτυπος των διαφόρων ταμείων της ΕΕ. Θα ενεργούν κατόπιν αιτήματος και θα κατευθύνουν τα συγκεκριμένα ζητήματα προς τις κατάλληλες υποδομές εντός του Ευρωπαϊκού Κόμβου Επενδυτικών Συμβουλών για να ενθαρρυνθεί περαιτέρω ο συνδυασμός των διαφόρων ταμείων.
- Η Επιτροπή θα παράσχει στα ενδιαφερόμενα μέρη μια πλήρη χαρτογράφηση των φορέων στήριξης και των υπερσύγχρονων υποδομών στα περιφερειακά

³⁸ COM(2016) 581 final.

³⁹ <http://www.eib.org/eiah/index.htm>

⁴⁰ «Η χρήση νέων διατάξεων κατά τη διάρκεια του σταδίου προγραμματισμού των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων» http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/policy/how/studies_integration/new_provision_p_rogr_esif_report_en.pdf

⁴¹ Ομάδα εμπειρογνομόνων υψηλού επιπέδου για την παρακολούθηση της απλούστευσης για τους δικαιούχους των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων. https://ec.europa.eu/futurium/en/system/files/ged/hlg_16_0008_00_conclusions_and_recomendations_on_goldplating_final.pdf

οικοσυστήματα για τη διαμόρφωση διαπεριφερειακών συμπράξεων και την πρόσβαση σε δεξιότητες.

- Η Επιτροπή θα συνεχίσει να συνεργάζεται με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, στο πλαίσιο των εν εξελίξει συζητήσεων σχετικά με τον κανονισμό «Omnibus»⁴², για την περαιτέρω **διευκόλυνση των διακρατικών επενδύσεων**, όπως η εκτέλεση πράξεων εκτός της περιοχής του προγράμματος.

Τα κράτη μέλη ενθαρρύνονται να συνεργαστούν στενά με τα ενδιαφερόμενα μέρη για να αξιοποιήσουν πλήρως τις υπάρχουσες δυνατότητες απλούστευσης. Οι διαχειριστικές αρχές των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων στα κράτη μέλη θα πρέπει να οργανώσουν ειδικές απλουστευμένες προσκλήσεις υποβολής προτάσεων για έργα τα οποία έχουν λάβει «Σφραγίδα αριστείας» με βάση την ορθή πρακτική που έχει αναπτυχθεί στην Τσεχική Δημοκρατία, στην Ιταλία, στην Πολωνία και στην Ισπανία.

4. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η ΕΕ, τα κράτη μέλη της και οι περιφέρειες τους αντιμετωπίζουν προκλήσεις στο πλαίσιο της παγκοσμιοποίησης. Ο καινούργιος αυτός κόσμος προσφέρει ευκαιρίες τις οποίες πρέπει να αξιοποιήσει η Ευρώπη διατηρώντας παράλληλα τη δέσμευσή της για δίκαιη κατανομή των οφελών που απορρέουν από αυτές. Είναι σημαντικό να αξιοποιηθεί πλήρως όλο το δυναμικό της καινοτομίας για τον εκσυγχρονισμό της οικονομίας, με σκοπό τη στήριξη του κοινωνικού μοντέλου της ΕΕ και της ποιότητας ζωής των Ευρωπαίων πολιτών. Η Ευρώπη πρέπει να ενδυναμώσει, να υπερασπιστεί και να προστατεύσει τους πολίτες της, τις περιφέρειές της και τη βιομηχανία της για να δημιουργήσει την ευημερία και τις θέσεις εργασίας που περιμένουν οι πολίτες της. Για να επιτευχθεί ο στόχος αυτός, είναι απαραίτητος ο συντονισμός όλων των πολιτικών και των μέσων της ΕΕ σε όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης, ώστε να προχωρήσουμε προς μια ανθεκτική, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη σε εδαφικό επίπεδο.

Στο πλαίσιο αυτό, οι στρατηγικές έξυπνης εξειδίκευσης κάνουν ήδη τη διαφορά βελτιώνοντας την ποιότητα των επενδύσεων της πολιτικής συνοχής στον τομέα της καινοτομίας και, έτσι, έχουν γίνει αναπόσπαστο μέρος της ευρωπαϊκής προσέγγισης για την καινοτομία. Οι εν λόγω στρατηγικές έχουν επίσης αλλάξει τον τρόπο με τον οποίο οι ευρωπαϊκές περιφέρειες σχεδιάζουν και εφαρμόζουν τις πολιτικές τους για την καινοτομία με τη συμμετοχή και των επιχειρήσεων.

Η εμπειρία που έχει αποκτηθεί μέχρι σήμερα από τα τρέχοντα προγράμματα της πολιτικής συνοχής, σε συνδυασμό με τις ενέργειες και τα πιλοτικά έργα που προτείνονται στην παρούσα ανακοίνωση, θα συμβάλλουν στην προετοιμασία του επόμενου πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου. Για τον σκοπό αυτό, η Επιτροπή θα παρακολουθεί την πρόοδο στην εφαρμογή των δράσεων αυτών. Η έξυπνη εξειδίκευση συνιστά ένα νέο τρόπο συνεργασίας που εξασφαλίζει ισχυρότερη τοπική και περιφερειακή συμμετοχή στη λήψη των αποφάσεων και οι δυνατότητες του οποίου μπορούν να αναβαθμιστούν προς όφελος των περιφερειών της ΕΕ, αλλά και της ΕΕ στο σύνολό της. Η προσέγγιση αυτή μπορεί να αναπαραχθεί και να χρησιμοποιηθεί σε ένα ευρύτερο πλαίσιο, ως ένα χρήσιμο εργαλείο για την εφαρμογή του μελλοντικού προϋπολογισμού της ΕΕ⁴³ με τον πιο αποτελεσματικό τρόπο.

⁴² COM(2016) 605 final.

⁴³ Ευρωπαϊκή Επιτροπή: [Έγγραφο προβληματισμού για το μέλλον των οικονομικών της ΕΕ](#) - COM(2017) 358 final.